

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БЮРЕСУРСІВ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра геодезії та картографії

Кафедра міжнародних відносин і суспільних наук

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан гуманітарно-педагогічного факультету,

Савицька І.М.

2020 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри міжнародних відносин і суспільних наук

Протокол № від « » 2023 р.

Завідувач кафедри

Шевчук О.В.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри геодезії та картографії

Протокол № 12 від «10» травня 2023 р.

Завідувач кафедри

Ковальчук І.П.

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»

Білан С.О.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА ГЕОГРАФІЯ СВІТУ

(назва навчальної дисципліни)

Спеціальність 291 міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії

Освітня програма Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії

Факультет

гуманітарно-педагогічний

(назва факультету)

Розробники: професор, д. геогр. н. Ковальчук І.П., асистент, к.геогр.н.
Лук'янчук К.А.

(посада, науковий ступінь, вчене звання)

КИЇВ – 2023

1. Опис навчальної дисципліни

Сільськогосподарська географія світу

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Галузь знань	<u>29. Міжнародні відносини</u>	
Освітній ступінь	<u>бакалавр</u>	
Спеціальність	<u>291. Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії</u>	
Освітня програма	<u>Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії</u>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	90	
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	-	
Форма контролю	<u>Залік</u>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Курс (рік підготовки)	3	
Семестр	6	
Лекційні заняття	15	
Практичні, семінарські заняття	15	
Лабораторні заняття	-	
Самостійна робота	60	
Індивідуальні завдання	-	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	2	

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Мета дисципліни. Курс «Сільськогосподарська географія світу» має на меті сформувати у студентів наукові уявлення про основи розвитку та особливості територіального поширення світового господарства, зокрема, його базової галузі – сільського господарства; засвоєння знань про виробничі відносини у галузі сільського господарства окремих країн світу; основні напрями соціально-економічної інтеграції та форми міжнародної економічної і науково-технічної співпраці у цій галузі. Знання закономірностей розвитку аграрних відносин окремих країн світу дає можливість використання передового досвіду ведення сільськогосподарського виробництва у нашій країні. Засвоєні студентами знання з сільськогосподарської географії країн світу сприятимуть розвитку світогляду майбутніх фахівців з міжнародних відносин, зокрема економічних.

Завдання дисципліни – сформувати у студентів системне мислення щодо: аналізу й оцінювання особливостей сучасного стану і розвитку сільського господарства країн світу, впливу на нього природних, економічних і політичних чинників; оцінювання перспектив його подальшого розвитку і забезпечення продовольчої безпеки країн світу; розробляти методи і шляхи імплементації досвіду передових країн у країни, що розвиваються; визначення місця і ролі України у вирішенні завдань сільського господарства та продовольчої безпеки світу.

Набуття компетентностей. В результаті вивчення курсу **студенти повинні оволодіти наступними компетенціями:**

загальними:

ЗК2. Здатністю зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі і знань про природу і суспільство, та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового образу життя.

ЗК3. Здатністю вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК6. Здатністю генерувати нові ідеї (креативністю).

ЗК7. Здатністю застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Здатністю до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК12. Здатністю до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК13. Здатність бути критичним і самокритичним.

спеціальними (фаховими):

СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК3. Здатність оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.

СК7. Здатність аналізувати міжнародні інтеграційні процеси у світі та на Європейському континенті, та місце в них України.

СК8. Усвідомлення національних інтересів України на міжнародній арені.

СК9. Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем.

Дисципліна Сільськогосподарська географія світу забезпечує формування у студентів наступних програмних результатів навчання.

Програмні результати навчання (ПРН) ОП:

РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

РН06. Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.

РН09. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень,

надавати відповідні рекомендації.

Для якісного опанування змістом навчальної дисципліни необхідна ефективна самостійна робота студентів — постійна систематична робота з різноманітними джерелами інформації: енциклопедіями, довідниками, статистичними виданнями, монографіями та статтями, картами, атласами, науково-популярною літературою тощо.

3. Програма і структура навчальної дисципліни для:

- повного терміну денної форми навчання (дисципліна за вибором студентів)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							заочна форма					
	тиж нів	усьо го	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Змістовий модуль 1. Науково-методичні засади сільськогосподарської географії світу													
Тема 1. Географія сільського господарства світу: сутність, об'єкт, предмет, завдання	1	7	1					6					
Тема 2. Основні етапи та особливості розвитку сільського господарства світу	2	10	2	2				6					
Тема 3. Земельні ресурси – природна основа сільськогосподарського виробництва.	2	12	2	2				8					
Тема 4. Географічні відмінні в напрямках і рівнях розвитку сільського господарства світу	2	12	2	2				8					
Разом за змістовим модулем 1	7	41	7	6	-	-	28						
МОДУЛЬ 2. Риси і структура сільського господарства світу													
Тема 5. Основні риси географії сільськогосподарського виробництва та причини відмінностей	2	12	2	2				8					
Тема 6. Типи сільського господарства світу	2	12	2	2				8					
Тема 7. Географія рослинництва світу	2	13	2	3				8					

Тема 8. Географія тваринництва світу	2	12	2	2			8						
Разом за змістовим модулем 2	8	49	8	9			32						
Усього годин:	15	90	15	15	-	-	60						

4. Теми практичних / семінарських занять (денне)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Земельний фонд світу, його структура, географія	2 години
2.	Порівняльна характеристика основних екологічно толерантних систем у сільському господарстві	2 години
3.	Основні групи сучасних типів сільського господарства світу	2 години
4.	Сучасний стан і розміщення галузей рослинництва: зернове господарство	2 години
5.	Сучасний стан і розміщення галузей рослинництва: вирощування технічних культур	2 години
6.	Сучасний стан і розміщення галузей рослинництва: овочівництва, виноградарства та баштанництва.	3 години
7.	Сучасний стан і розміщення галузей тваринництва: скотарства, свинарства, вівчарства, птахівництва, оленярства, шовковництва, бджільництва, рибальства.	2 години
Разом:		15 год

5. Теми самостійної роботи (денне)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	НТР і сільське господарство	6
2.	«Зелена революція» та її вплив на сільське господарство країн, що розвиваються.	6
3.	Проблеми збереження земель від деградації та опустелювання. Землеволодіння і землекористування та форми власності на землю в країнах з різним рівнем економічного розвитку.	8
4.	Роль природних чинників (земельних та агрокліматичних ресурсів) у розвитку й розміщенні аграрного виробництва	8
5.	Сільськогосподарський сектор економіки США, Канади і Японії, країн Західної, Центральної та Південно-Східної Європи.	8
6.	Стан сільського господарства в країнах Латинської Америки і Африки, Південно-Західної, Південної та Південно-Східної Азії, Східної Азії, Австралії та країн Океанії	8
7.	Особливості плантаційного виробництва тонізуючих культур: чаю, кави, какао. Розміщення каучуконосів	8
8.	Співвідношення між землеробством та тваринництвом у структурі господарства окремих країн і регіонів	8
Разом		60

6. Зразки контрольних питань, тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

Перелік питань до іспиту з курсу «Сільськогосподарська географія світу», 2023-24 н.р.

1. Сільськогосподарська географія світу: сутність, об'єкт, предмет, базові категорії.
2. Розвиток сільськогосподарської географії як науки.
3. Основні етапи розвитку сільського господарства світу.
4. Охарактеризуйте структуру земельних ресурсів світового сільського господарства.
5. В чому полягають особливості володіння і користування землею у високорозвинених країнах та країнах, що розвиваються?
6. Обґрунтуйте принципи сільськогосподарської типізації країн.
7. Схарактеризуйте роль природних чинників у розміщенні сільськогосподарського виробництва.
8. Схарактеризуйте галузеву структуру рослинництва. Чим вона відрізняється в країнах різних типів?
9. Назвіть головні закономірності поширення зернових, технічних і кормових культур у світі.
10. Оцініть роль садівництва, ягідництва, виноградарства, розведення каучуконосів та культур-«стимуляторів» у сучасному світі.
11. Схарактеризуйте територіальну структуру картоплярства і овочівництва.
12. Схарактеризуйте галузеву структуру тваринництва.
13. Назвіть основні особливості географії розведення великої і дрібної рогатої худоби.
14. Схарактеризуйте бджільництво та шовківництво як галузей товарного тваринництва.
15. Схарактеризуйте ставкове рибництво як галузь товарного тваринництва.
16. В чому проявляється сутність “зеленої революції” як складової частини НТР, які її позитивні і негативні наслідки?
17. Які ви знаєте особливості секторів сільського господарства країн, що розвиваються?
18. У яких країнах світу вирощують основні культури рослинництва?
19. У яких країнах світу найбільше розвинені основні галузі тваринництва?
20. Які країни є основними виробниками й експортерами продовольства та сільськогосподарської сировини в світі? Назвіть їх основні риси.
21. Схарактеризуйте переваги спеціалізації аграрного виробництва розвинених країн Західної Європи.
22. У чому полягають особливості сільськогосподарського виробництва в США і Канаді?
23. Географія фермерських господарств США.
24. Схарактеризуйте значення прогресивної аграрної реформи в Японії
25. Особливості розвитку фермерського господарства та сутність агропромислової інтеграції в Японії
26. Яка роль держави в регулюванні сільськогосподарського виробництва у високорозвинених країнах Західної Європи?
27. Вкажіть особливості формування фермерського сектору в Німеччині, Франції, Італії.
28. Які особливості розвитку сільського господарства у країнах Західної Європи?
29. В чому полягають особливості розвитку сільського господарства у країнах Центральної і Південно-Східної Європи?
30. Схарактеризуйте причини зниження темпів господарського зростання країн регіону Центральної і Південно-Східної Європи?

31. Особливості становлення і розвитку сільського господарства Польщі.
32. В чому проявляються основні напрямки аграрної реформи в країнах Східної Європи?
33. Значення та напрями реформування сільськогосподарського виробництва України.
34. Схарактеризуйте основні напрямки розвитку сільського господарства Китаю.
35. В чому полягають регіональні особливості розвитку сільського господарства у країнах Латинської Америки?
36. Схарактеризуйте напрями реформування економіки нових індустриальних країн Латинської Америки.
37. Проаналізуйте обсяги експорту та імпорту сільськогосподарської продукції країн латиноамериканського регіону і чим вони зумовлені.
38. Яку роль відіграє сільське господарство в економіці Африки?
39. Особливості розвитку сільського господарства у Південно-Африканській республіці.
40. Схарактеризуйте особливості розвитку В'єтнаму і Лаосу та нових індустриальних країн Південно-Східної Азії.
41. Сучасний стан і значення сільського господарства в економіці Ізраїлю.
42. Проаналізуйте значення і місце сільського господарства в економіці Індії.
43. Яка продукція сільського господарства країн Південної Азії має найбільше значення для експорту?
44. В чому проявляються особливості сільськогосподарського виробництва нових індустриальних країн Східної Азії: Південної Кореї, Сянгану (Гонконгу), Тайваню.
45. Схарактеризуйте особливості ведення сільського господарства у Північній Кореї, Австралії та Новій Зеландії.
46. Схарактеризуйте глобальну продовольчу проблему та її регіональні аспекти.
47. Назвіть провідні шляхи вирішення продовольчої проблеми людства.
48. Загальні риси органічного сільського господарства.
49. Схарактеризуйте проблему збереження земель від деградації.
50. Розкрийте сутність проблеми збереження земель від опустелювання.

7. Методи навчання

У процесі навчання використовуються словесні методи: лекція, лекція-дискусія; наочні: демонстрація матеріалу за допомоги мультимедіа засобів; практичні: реферати з географії сільського господарства, заповнення контурних карт, складання картосхем. Крім того, важливу роль відіграють творчі, проблемно-пошукові методи, пов'язані із постановкою наукової гіпотези, розгляд якої має знайти відображення в навчальній діяльності студентів.

Основними формами навчання є лекції, семінарські завдання, самостійна робота студентів.

8. Форми контролю

Контроль за рівнем підготовки студентів здійснюватиметься, як:

- поточний (перевірка знань на практичних роботах і семінарах, за допомоги виконання самостійних домашніх завдань, модульної контрольної роботи);
- підсумковий — семестровий (у вигляді іспиту).

Номер змістового модуля	Назва модуля	Тема лекції	Тема практичного (лабораторного) заняття	Форма контролю знань
1	Науково-методичні засади сільськогосподарської географії світу	Тема 1. Географія сільського господарства світу: сутність, об'єкт, предмет, завдання	1. Земельний фонд світу, його структура, географія	Захист практичних робіт / модульні контрольні роботи/самостійні роботи
		Тема 2. Основні етапи та особливості розвитку сільського господарства світу	2. Порівняльна характеристика основних екологічно толерантних систем у сільському господарстві	
		Тема 3. Земельні ресурси – природна основа сільськогосподарського виробництва.	3. Основні групи сучасних типів сільського господарства світу	
		Тема 4. Географічні відмінності в напрямках і рівнях розвитку сільського господарства світу	4. Сучасний стан і розміщення галузей рослинництва: зернове господарство	
2	Модуль 2. Риси і структура сільського господарства світу	Тема 5. Основні риси географії сільськогосподарського виробництва та причини відмінностей	5. Сучасний стан і розміщення галузей рослинництва: вирощування технічних культур	
		Тема 6. Типи сільського господарства світу	6. Сучасний стан і розміщення галузей рослинництва: овочівництва, виноградарства та баштанництва.	
		Тема 7. Географія рослинництва світу	7. Сучасний стан і розміщення галузей тваринництва: скотарства, вівчарства, оленярства, бджільництва, рибальства.	
		Тема 8. Географія тваринництва світу	8. Сучасний стан і розміщення галузей тваринництва: свинарства, птахівництва, шовківництва.	

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань студента відбувається за 100-балльною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (від 26.04.2023 р., протокол № 10)

Поточне тестування та самостійна робота		Рейтинг з навчальної роботи	Підсумкова атестація	Загальна кількість балів
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2			
0-100	0-100	70 балів	30 балів	100 балів

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	
74-89	Добре	Зараховано
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат.}}$.

Оцінка “Відмінно” виставляється здобувачу вищої освіти, який систематично працював протягом семестру, показав під час екзамену різnobічні і глибокі знання програмного матеріалу, вміє успішно виконувати завдання, які передбачені програмою, засвоїв зміст основної та додаткової літератури, усвідомив взаємозв’язок окремих розділів дисципліни, їхнє значення для майбутньої професії, виявив творчі здібності у розумінні та використанні навчально-програмного матеріалу, проявив здатність до самостійного оновлення і поповнення знань.

Оцінка “Добре” виставляється здобувачу вищої освіти, який виявив повне знання навчально-програмного матеріалу, успішно виконує передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу, що рекомендована програмою, показав достатній рівень знань з дисципліни і здатний до їх самостійного оновлення та поповнення у ході подальшого навчання та професійної діяльності.

Оцінка “Задовільно” виставляється здобувачу вищої освіти, який виявив знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та наступної роботи за професією, справляється з виконанням завдань, передбачених програмою, допустив окремі похиби у відповідях на іспиті і при виконанні іспитових завдань, але володіє необхідними знаннями для подолання допущених похибок під керівництвом науково-педагогічного працівника.

Оцінка “Незадовільно” виставляється здобувачу вищої освіти, який не виявив достатніх знань основного навчально-програмного матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не може без допомоги викладача використати знання при подальшому навчанні, не спромігся оволодіти навичками самостійної роботи.

10. Навчально-методичне забезпечення

1. Кузик С.П., Мамчур О.І., Ванда І.В. Географія світового господарства : навч. посібник. Львів: ЛНУ імені І. Франка, 2014. 312 с.
  2. Сюткін С.І. Курс лекцій з географії світового господарства. Суми : СумДПУ, 2020. 142 с.
  3. Сюткін С.І. Географія світового господарства : робочий зошит для самостійної роботи студентів. Суми : ФОП Цьома С.П., 2018. 30 с.
  - 4.

11. Рекомендовані джерела інформації

Основна

1. Кузик С.П., Мамчур О.І., Ванда І.В. Географія світового господарства : навч. посібник. Львів: ЛНУ імені І. Франка, 2014. 312 с.
  2. Економіка зарубіжних країн: Підручник – 2 ге вид. А.С. Філіпенко, В.А. Вергун, І.В. Бураківський та ін. – К.: Либідь, 1998. – 416 с.
  3. Світова економіка : Підручник // А.С. Філіпенко, О.І. Рогач, О.І. Шнирков та ін. – 2 – ге вид. стереотип. – К. Либідь, 2001. – 582 с.
  4. Економіка зарубіжних країн: Навч. посібник для студ. Вузів // За ред.. Ю. Г. Козака. 2003 р. – 351 с.
  5. Козик В.В., Панкова Л.А., Даниленко Н.Б. Міжнародні економічні відносини: Навч. Посібник – 4-те вид., стер. – К.: Знання – Прес, 2003. – 406 с.
  6. Юрківський В.М. Регіональна економічна і соціальна географія. Зарубіжні країни: Підручник – 2-ге вид. – К.: Либідь, 2001. – 416 с.
  7. Семенов В.Ф., Сіваченко І. Ю., Федоряка В.П. Загальний курс агробізнесу: Навч. Посібник /За ред.. В.Ф. Семенова, І Ю. Сіваченка І.Ю. – К.: т-во «Знання», КОО, 2000. – 301 с.
  8. Солоніненко К.С. Міжнародна економіка: Навч. посібник. – К.: Кондор, 2008. – 382 с.
  9. Старостіна А.О. Економіка зарубіжних країн: Навч. посібник/ А.О. Старостіна, А.О. Длігач, Н.В. Богомаз. – К.:, 2009, 454 с.
  10. Географія світового господарства (з основами економіки): навч. посіб. / Я. Б. Олійник та ін.; за ред.. Я. Б. Олійника, І. Г. Смирнова. – К.: Знання, 2011. – 640 с.
  11. Вступ до економічної і соціальної географії / А. П. Голиков, Я. Б. Олійник, А. В. Степаненко. – К.: Либідь, 1996. – 320 с.
  12. Первінний сектор господарства.
<https://geografiamotozil2.jimdofree.com/%D0%B3%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%BA%D0%B5-%D0%B3%D0%BE%D1%81%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%81%D1%82%D0%BA%D0%B2%D0%BE-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8-%D1%82%D0%B0-%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D1%83/>

Допоміжна

1. Дахно І.І., Бовтрук Ю.А. Міжнародна економіка: Навч. Посібник. – К.: МАУП, 2002. – 216 с.
  2. Козак Ю.Г., Лук'яненко Д.Г., Макогон Ю.В. та ін. Міжнародна економіка: Навч. Посібник. – К.: Видавництво «Артек», 2002 . – 436 с.
  3. Нікітіна М.Г. Світове господарство і міжнародні економічні відносини: просторові

- аспекти розвитку: Навч. Посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 192 с.
4. Передрій О.С. Міжнародні економічні відносини. Навч. Посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006 – 274 с.
5. Ільчук М.М. Основи підприємницької діяльності та агробізнесу. – К.: Вища освіта, 2002. – 398 с. 97
6. Економічна і соціальна географія світу: Навч. посібник //За ред. Кузика С.П. – Львів: Світ, 2003. -672 с.
7. Безуглий В.В., Козинець С.В. Регіональна економічна та соціальна географія світу: Посібник. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2003. - 688с.
8. Липов В.В. Міжнародна економіка: світова економіка та міжнародні економічні відносини. Навчально – практичний посібник. – К.: Видавничий дім “Професіонал”, 2008. – 368с.
9. Шаблій О.І. Основи суспільної географії. – Львів: ЛНУ імені І. Франка, 2012.
10. Яценко Б.П., Бабарицька В.К. Країнознавство: основи теорії. – К.: Либідь, 2009.
11. Сюткін С.І., Леонтьєва Г.Г. Економічна і соціальна географія. Зарубіжні країни. Книгазошит. – Суми: Університетська книга, 2003.
12. Блій Г. Географія : світи, регіони, концепти / Г. Блій, Л. Муллер, О. І. Шаблій. – К.: Знання, 2004. – 740 с.
13. Пістун М. Д. Основи теорії суспільної географії: навч. посіб. / М. Д. Пістун. – К.: Вища шк., 1996. – 231 с.
14. Нікітіна М. Г. Світове господарство та міжнародні відносини: просторові аспекти розвитку: навч. посібник / М. Г. Нікітіна. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 192 с.

Електронні ресурси

1. Основні огляди і доповіді ООН в економічній і соціальній сферах:
<http://www.un.org/russian/esa/surveus.htm>
2. Організація об'єднаних націй: <http://www.un.org>
3. World Urbanization Prospects: <http://esa.un.org/unpd/wup/>
4. Міжнародна організація праці (МОП): <http://www.ilo.org>
5. Міжнародна організація з міграції (МОМ): <http://www.iom.org>
6. Всесвітня організація з охорони здоров'я: <http://www.who.org>
7. Світовий банк: <http://www.worldbank.org>
8. Світова книга фактів ЦРУ США: <http://www.cia.gov/librari/publications/theworld-factbook/>
9. Продовольча та сільськогосподарська організація ООН: <http://www.fao.org>
10. Конференція ООН з торгівлі і розвитку: <http://www.unctad.org>
11. Географія сільського господарства світу. <http://www.geograf.com.ua/human/school-course/394-geografiya-silskogo-gospodarstva-svitu>

Лектор
Практичні роботи

проф. Ковальчук І.П.
асист. Лук'янчук К.А.